

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Martyrium SS. Martyru[m] & Confessorum, Theodori & Theophanis
inscriptorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

MARTYRIVM SANCTORVM MARTYRVM
ET CONFESSORVM, THEODORI ET THEOPHANI
in scriptorvm, Authore Simeone Metaphraste, vt habetur 5. Tomo Aloysij.

Nos numerum capitum ad marginem apposuimus.

Decēbr. 26.
Cap. 1.
Certamē cū
ethnicis &
hæreticis.

Patria S.
Theodori.

Pietas par-
tum eius.

Sancta eius
pueritia.

Cap. 2.
Traditur S.
Sabæ mona-
sterio.

5. Theopha-
nes frater
eius, vitæ
sanctitate
ei per similes

Cap. 3.

Catalogus
virtutū eius

Xijs, qui pro Christo certare constituerunt, alij quidem pro pietate solummodò decertarunt aduersus gentiles, qui vendicabant & tuebantur errorem simulacrorum: Alij autem pro fide Orthodoxa, aduersus Christianos quidem, sed non sanè in rectam fidè affectos, non minores, quàm illi, sudores subeuntes. Quamobrem illis quæ sunt pares coronas consecuti. Quorum vnus est, qui nunc est nobis propositus dicendi argumentum, mirabilis illè & magnus Theodorus, de quo sigillatim tractabit oratio. Eum tulit Palestina, quam Deus dans Abrahæ hereditatem, pulchrè vocauit terram promissionis: ciuitas autem Hierusalem, cui quidè omninò sufficere ad laudem, etiamsi nihil aliud haberet laudabile, quòd illinc est Christus secundum carnem: quinetiam ex ea quoquè processit magnus prophetarū & patriarcharum chorus: ipse quoquè Apostolorum gratissimus à Deo electus numerus est illic ortus. Huius autem viri generosi parentes nosros reddebat pietas: eisq; opes erant & facultates, ex Christo vocari & nominari. Ex quibus cum vir ille sacrosanctus germinassèt, quid opus est dicere, quantas statim ab ineunte ætate diuitias habuerit intelligentiæ? Nam cum adhuc quidè esset puer, non erat eius ingenium, quale est puerorum, vt ad parua aspiceret, vt ludis delectaretur & rebus ludicris: sed nulquam quidè libentiùs versabatur Theodorus, quàm in templis venerandis. Nullum erat ei iucundius spectaculum, quàm ad pulcherrimos & honestissimos mores intuentem, seipsum componere. Nulla re magis gloriabatur, & se magnificè circumspiciebat, quàm quòd videretur obedire parentibus. Et vt semel dicam, statim ab initio ostendit, sicut plantæ generosæ ex primo germine, qualissimam esset virtute euasurus.

Cum autè iam à puerili ætate excederet, iubetur à parentibus ventitare ad Grammaticum. Vt verò non solum occuparetur in disciplinis, sed etiam formaretur ad virtutem, traditur diuini Sabæ monasterio, quendā affectus magistrum Presbyterum, qui erat, inquam, vnus ex ecclesia, & simul quidem in doctrina & in virtute primas tunc partes obtinebat. Habebat autem fratrem quoquè Theophanem: qui, quòd ad ætatem quidem attinet, erat minor tempore, in virtute verò secundas habere non sustinebat: & frater esse volebat non tam ex carnis similitudine, quàm ex eo, quòd nihil differret in virtute: sed optimos imitans pictores, ad illum tanquam ad archetypum exemplar intuebatur, & accuratè imitabatur. Atque illic quidem versabantur vtrique: sed diuinus Theodorus, cum esset acerrimi ingenij, & breui tempore vniuersam peruassisset eruditionem, captus sublimiorum amore disciplinarum, egreditur quidem ex monasterio: accedit autem ad virum quendam, ætate quidem prouectum, sed qui conuenienter tempori virtutem exercuerat, & eruditionem comparauerat. Cum illo ergò versans, & virtutis sit imitator, & ad capiendam disciplinam non multo opus habet tempore: sed celeri & ardenti ingenio, acricque & constanti studio, breui tempore omnia in sua collocauit anima. Huius autem rei testimonium ferunt libri, quos ipse postea edidit pro pietate, etiamsi esset excelsior, quàm vt ex eis vllam laudem ambiret.

Sed aliquandiu quidem est versatus in literis. Vincebat enim amor virtutis, volens eum totum ad se trahere, & eum in ea totum esse occupatum, & non propter illorum studium, eius perpetuam interrumpi cum eo consuetudinem. Se certè rursus tradit diuini Sabæ monasterio, sicque sub Deo viuebat, & opera faciebat, quæ erant digna puris illius oculis. Hinc quis Theodoro quidem moderatior? Quis autem ad continendam iram generosior? Quis minus propensus ad explendas cupiditates? Quis dicendi & tacendi tempus magis obseruabat, & melius coniciebat tempus cuiusvis rei faciendæ? adeò vt nec silentium contemneret, neque dicendi libertatem omitteret, propter animi mollitiem, abiectumq; & demissum spiritum. Quis sic carnem castigauit, & oculum frenauit, & cogitationum repressit impetus? Ex quo quid

SURIU

gber
Hober

RVIII

5

quid accidit? Nuru quidem Dei, suffragio autem omnium, qui erant in monasterio, ab eo qui tunc erat Antistes Sion, ordinatur presbyter. Et sic habebat cum magni Sabæ monasterium, sedulo operantem mel virtutis.

Ordinatur
presbyter.

Quod autem ex rebus illius præclaris me propemodum effugit, & quod nec si velim quidem, facile est despiciere, iam dicam. In eum enim fit tale quid, quale prius in Ieremiam, cui dictum est: Antequam natus es, te sanctificavi: & vixi te prius, quam formatus es in Israël. Nam cum magnus ille senex & magister in diuini Sabæ monasterio, ut prius indicauit oratio, hunc rerum diuinarum studiosum doceret Theodorum, & ad disciplinæ exercitationem & virtutem incitaret, hic autem lac virtutis quotidie, ut ita dicam, exurgeret & spiritaliter aleretur, magnus ille senex & homo Dei, tum scilicet diuinitus id rescuisset, prædicit apertissime. Nè autem videretur discipulo gratificans fingere reuelationem, (est enim re vera suspecta laus amantium) ipsam quidem tunc occultat silentio: Postea verò, ubi pueri quoque fide dignam virtutem habuit, ijs, quæ dicebantur, suffragantem, enunciat, omnibus cum præclara & insigni prædicatione, alta voce clamans, quod hic egregius adolescens, præter alia quæ propter Christum sustinebit, è vita etiam excedet martyrio. Quod huius esse poterit à pueritia virtutis argumentum illo euidentius? a deo ut sufficiat, etiamsi nihil aliud ab eo rectè gestum esset, ad ostendendum eum qui laudatur, nulli esse secundum eorum, qui beati dicuntur.

Cap. 4.

Iere. 1.

Senex qui-
dam prædi-
cit eum fu-
turum mar-
tyrem, pro
imaginum
defensione,
Cap. 5.

Postquam autem cum alijs bonis accepit etiam donum Sacerdotij, quid opus est recensere, quæcunque ad illius honorem rectè ab eo gesta sunt, etiamsi æquè studeat latere, àe nullus alius ex ijs, qui res gerunt improbas? Nam cui quidem ad fidem, cui verò ad spem, cui autem ad charitatem fuit ille secundus? Sed lenitate, sed moderatione, sed benignitate, sed zelo qualis fuit? qui etiam vsque ad vincula, & plagas, & mortem, pro Christi imagine adiit pericula? Verumenimverò satius est de imagine ex alto explicare, quomodo se habuerit. Generis nostri hostis & inimicus ab omni ævo, cum multa iam aduersus nos bella & sæpè suscitasset, alia rursus via ingreditur, & fortiter armatur aduersus pietatem. Quoniam enim vidit Deum factum hominem, ut hominem Deum faceret, fit rursus serpens, & rursus diabolus, & diuinas leges & diuina iura conuellit sceleratus, & perperam rursus interpretatur voluntatem legislatoris: & cum feciret se non posse homines à Deo abducere, esca temperat infidias: & cum persuadere non posset, ut Christum negarent, diuinam eius imaginem omnino adorare prohibet: ut sic latèret, ab illo susceptæ carnis abolens confessionem, & paulatim extinguens, quod est propter illam, nostrum in Seruatorem desiderium. Vbi autem ei infidiæ ex animi sententia processerit, (inuenit enim animos apros ad excipienda semina) ô magnam tuam, ô Christe, patientiam, peruenit etiam vique ad ipsos Imperatores: & fit valentior, inueniens vires ex potestate: & tanta adiuuatur potentia, ut propemodum nos quoque effemus, sicut ab initio, ut sacra docent eloquia, quando Dominus nobis non imperabat.

Virtutes ei⁹

Aduerant
Iconoma-
chi, quæ do-
ctorem se-
quantur.

Esa. 63.

Nam cum eo tempore Leo, qui genus ducebat ex Armenia, tyrannica manu sepra inuasisset, & pio Imperatori Michaëli imperium quidem ademisset: ut habitum autem & vitam suscipere monasticam, effecisset, ille quod erat inuoluntarium admittit, perinde ac si & cecidisset ex animi sententia. Ipse verò paululum adhuc intus inhabitantè habens impietatem, eam edit in lucem, tanquam adulterinū aliquem & malum fetum: & paulopost apertè ostendit truces suos spiritus aduersus diuinas imagines, & earum tollit adorationem. Et primùm quidè simul cum Orthodoxo Pontifice pietatem exterminat: Deindè etià deijcit pulchritudinè sacrarum imaginum, veluti quosdam oculos hebetans Ecclesiæ. Et Orthodoxus quidè, ut dixi, Pontifex mittitur in exilium: mercenarius autè eius loco inducitur, & non pastor, qui erat eiusdem, cuius Tyrannus, sententiæ, & concursus in impietate, ara cum sacro, ut est in prouerbio: & collum mortuam in venerandas imagines hæresim contendebat excitare. Sedenim quæ sunt Dei iudicia? Virga peccatorum statim in nos emittitur, ut vel sic intelligamus, qualem per magnam amentiam Dominum prouocamus ad iram. Arabes enim, qui habitant solitudinem ad Orientem, exercitu in expeditionem ducto contra Romanos, multas quidè eorum regiones populabantur, & ex vicis & agris prædas agebant. Faciebant autem etiam excursions in monasteria, quæ erant in Palæstina: quorum primum & maximum, erat diuini Sabæ monasterium, in quo hic magnus, sicut prius diuinus, se exercebat Theodorus.

Cap. 6.
Leo Arme-
nus Icono-
machus.

Nota ima-
gines, ocu-
los esse Ec-
clesiæ.

Cap. 7.

Vtinam hęc
attenderēt
nouatores.

Hęc videns diuinus ille Antistes & Pastor Hierosolymitana Ecclesie, & sciens hęc esse pœnam peccati, & iræ poculum, propterea quod despiciatui habetur & aboletur diuinarum adoratio imaginum, excitatur protinus ad zelum, & quarit modum, quo poterit tantum extinguere incendium, & ostendere eos malè facere, qui sunt parati noua introducere, & prompti ad patrum transuouendos limites. Sic enim reuocabuntur captiui, & consequentur misericordiam sauciata animæ. Ad hoc ergo admodum aptum sanctum inuenit Theodorum, vt qui & virtute esset celebratus, & in dicendo exercitatus, & zelum spiraret acrem & iuuenilem. Ille autem, Eccè me, dicit Pontifici: mitte me, & proficiscar, & tuis adiutus precibus, pudore afficiam impietatem. Ipsum ergo mittit Patriarcha, cum precibus eum vndique munisset, & ipse in Christum totum corroborasset. Vt autem prætermittamus ea, quæ intercesserunt, cum venisset in regiam, fratrem habens Theophanem, qui eum sequebatur, & quæ erant fraterna sentiebat, & in zelo pro pietate cum eo conspirabat, primum quidem

S. Theodori
egregia ani-
mi fortitudo,
zelus &
constantia.

se intrepidè sistit in conspectum eius, qui in Ecclesiam more prædonis inuaserat (vbinam enim ille se gessit more sacerdotali?) & liberè arguit, quod eos peruerterat, quos pascit: & hæresim ei acerbè exprobrat. Deinde ipsi quoque Imperatori ex aduerso occurrit tanquam acutus quidam gladius: & non solum eum criminatur, quod suam perdat animam: sed etiam, quod Dei populum impiè per fraudem euerterat. Deinde etiam adhortatur, vt relicta hac profana & impia opinione, eius loco ediscat pietatem. Fortasè enim, inquit, tibi Deus placabitur, & non omnem iram Domini tanquam facem aliquam ipse ebibes. Quamobrèm Imperator cum & viri esset libera-

Vide quanta
sit verè vir-
tutis vis.

rem admiratus, & præterea verborum opportunitatem, & morum moderationem, & quæ ex animo ad vultum emanabat, illius, vt poterat, animaduertisset alacritatem, eum est reueritus, & moderatè tulit eius reprehensiones. Deinde etià eum accessit, & familiariter eum est allocutus, rogans quisnam esset, & vnde veniret, & quid sibi vellet illa mera & incauta dicendi libertas. Ille autem & significat patriam, & suum ex Palæstina aduentum renunciat, & quod statuebat non oportere vel apud Imperatorem se à dicendo reprimere, quando videret Regem, qui est in calis, affectum iniuria. Deinde aperit dogmata, docet honorem diuinarum imaginum. Et cum alia dixisset, & adiecisset hoc esse iudicium nostri in Christum desiderij, & confessionem ab eo susceptæ carnis: Deinde destruit propositas ab illo quæstiones, fide Christi, & virtute sermonis & spiritus. Postquam autem post multa, quæ inter eos dicta sunt, Theodori oratio victoriam est adepta, primum miratur Imperator. Deinde etià ei incipit blandiri, toto animo contendens talem virum in suâ redigere potestatem, per quem multos esset superaturus. Postquam verò vidit eum à se capi non posse: nam tale quid etiam apud eum adiecerat, dicens: Oblitus es eorum, quæ Deo promisisti, ô Imperator, quorum intercessor fuit magnus Pontifex, quando tuo capiti imperatoriam imposuisti coronam. Parce tuæ animæ, & prius ornamentum restitue Ecclesie, & noli pugnaire cum Deo iusto iudice & forti, etiamsi non quotidie iram inferat propter summam benignitatem. Hęc ille quidem sic apud eum liberè est locutus.

Liberè Im-
perator ar-
guit S. Theo-
dorus.

Cap. 8.

S. Theodo-
rus & Theo-
phanes fla-
gris cæsi, in
exilium re-
legantur.

Imperator autem soluto prætextu lenitatis, in iram & furorem erupit, & rogauit an esset aliquis eiusdem animi & sententiæ in pietate, cuius erat Theodorus. Postquam verò intellexit de fratre eius Theophane, & quod non minus quam naturam, conseruat in dogmatibus cognatione & fraternitatem, ambos diu flagris cæsos, condemnat vt relegendum ad ostium Ponti: iubens neminem eis impertire nec cibum, nec potum, nec vestimentum: vt mali, inquit, sic malè atterantur. Sed Tyrannum quidè improbitas sic docebat facere. Nihil est enim mali, quod non sit iniustus arrepturus. Cum autem non diu distulisset iram Deus, qui iuste indicat, non multum temporis intercessit, & iste, qui & nomen & rem habebat cum feris communem, vna cum tyrannide finit vitam. De medio enim tollitur à Michaële, cui cognomen erat Traulos, id est, Balbus, malè, vt aiunt, malo remedium adferens. Erat autem diestialis Christi, eiusque sanguis effunditur, non vt alicuius ex infantibus, qui pro nobis Deo nato offerebatur: sed potius vt Herodis, vt lueret pœnas multarum sanctarum animarum, in quas ille exercuerat tyrannidem. Suscipit verò sanctus locus piaculum, & ô diuina Dei iudicia, ipsa, inquam, ara quam ipse sefellera, promittens se nihil facerum dogmatum mutaturum, & cuius ille pulchrum sustulerat ornamentum imaginum.

Cap. 9.

Quod cum factum esset, paululum ab exilio & ab alijs malis relaxati viri generosissimi,

SURIU
gber
Nobes
RVIII
5

filium, veniunt in regiam noui Imperatoris, qui præ se ferebat, se ex humanitate permisisse reditum. Nam reuerà cum impietate præcedenti nihil cederet, ei cedebat in persecutione. Atque illi quidem cum venissent in ciuitatem, & pietatem liberè prædicarent, multos ex reliqua multitudine, & ex ipsis etiam magistratibus, in suam adducunt sententiam: partim quidè per expositionem canonum, quos germanus frater Theophanes cecinit versibus: partim autem per orationum quoque oppositionem, quas magnus hic conscripsit Theodorus. Verumenimuerò cum tantam virorum virtutè non ferret Iannes Magus Aegyptius & Iambre sodalis, tam apertè resplendere, eos includit in carcere: & postremò cum eis in sermone congressus, cum non posset aduersus illos decertare: sed, vt dicitur, caprea pugnam iniret cum leonibus: eos vi rursus expellit è ciuitate, vt qui multum posset apud Imperatorem, tum quòd esset eiusdem sententia, tum quòd esset indutus habitu monastico, & quandam præ se ferret pietatis speciem: per quam & Imperatorem & multos ex ijs qui gerebant magistratus, decepit sceleratus: & indignè paulopòst ascendit sedem patriarchalem. Et illi quidem sic expulsi ex ciuitate, externam regionem tanquam patriam videbant, propter Christum versantes in loco, qui vocatur Sosthenium.

Multos cõ-
uertunt ab
heresi fan-
cti fratres.

Expellitur
è ciuitate.

Postquam autè decepsit impius Imperator Michaël, magis impio filio Theophilo relinquit imperium: qui malum dogma ita est amplexus, & ijs qui pietatem accuratè tenebant, extitit tam grauis, vt omnes, qui fuerunt antea malæ opinionis, frigidus & molles redderet in impietate. Hinc rursus in pios persecutiões, & sacrarum rursus imaginum euersiones: & rursus tormenta, & iudicia, & carceres, & omne genus iniustitiarum commotum in pietatem. Hinc Theodorus cum fratre delatus, & quòd pius esset, accularus. Qui pro pietate quidem, quod non sustinuit genus supplicij, vel potiùs quam non suscepit coronam martyrij? Non toleranti? Non dicendi libertatis? Non zeliquo pro Domino conciratus, quotidie decerrabat, martyr inter martyres, & confessor effectus per ipsa pro Christo certamina: Res autem illius magis ostendit multorum dierum carcer, quem sustinuit, & multiplicia supplicia: quæ filius à patre in hodiernum vsque diem accipientes, effecerunt, vt & ea superârint obliuionem, & scripsimanda sint.

Cap. 10.
Theophilus
Imperator
impijssimus

Multa pati-
tur S. Theo-
dorus.

Ab his supplicijs, multi quidem ex ijs, qui fuerant compræhensi, victi sunt, etiam si poenitentia aduersus victoriam rebellauit: complures autem propter spem & Christi desiderium, generoso & forti animo contempserunt. Cum quibus hic quoque vir diuinus, cum hoc, quòd nihil cessit ijs, quæ promittebantur, beneficijs, loris præter cæcitas, dici non potest quantam ostendit fortitudinem, se ijs certaminis effectus exemplar non facile ad imitandum. Ipse certè cum iam fuisset ei corpus laceratum flagellis, & solum sanguine adpersisset, vt qui rerum grauium & asperarum nullum sensum sustinisset, nudus stetit in medio tribunali, de plagis tanquam de aliquo ornamento gloriatus, & sic, vt ait diuus Paulus, effectus theatrum Angelis & hominibus. Cum autem Præfectus agrè tulisset hanc diuturnam nuditatem: Ego, inquit athleta, idè sto nudus, vt, si aliquem viderim athletam defessum doloribus, illius defectum meo corpore alacri animo suppleam. O viri fortitudinem, o dicendi libertatem, o ardorem in Dominum. Rursus ergo relegantur in insulam, quam solent appellare Aphusiam. Sed quid mihi opus est enumerare ea, quæ deinceps sunt consecuta, carceres, naufragia, famem, solis ardorem, frigus nocturnum, insidias, insurrectiones, quotidianas mortes, plagas rursus, verbera & colaphos? Satis sit dicere, quòd cum in ijs ferendis voluptate affecti essent simul cum diuturno exilio, duobus pòst annis, soli ex alijs iussu Imperatoris veniunt Constantinopolim. Maiori enim, etsi planè inani, desiderio tenebatur Imperator habendi Theodorum & Theophanem eadem, quæ ille, sentientes, quam imperandi omnibus, qui nulla in re ab eo dissentiebant.

Cap. 11.
Multi cecidit
supplicijs.

Cæcus loris
atrociter S.
Theodorus,
gloriatur.
1. Cor. 4.

En quanta
patitur cum
fratre.

Verumenimuerò operæ precij est ea, quæ deinceps sequuntur, declarare per illa ipsa verba epistolæ, quæ hic D. Theodorus, comunem simul cum fratre componens epistolam, mittit ad Iohannem, qui tunc erat Antistes Cyzicenæ Ecclesiæ, & ad reliquam orthodoxorum multitudinem: enumerans quæcunque eos pati accidit ab illo Dei inimico Theophilo, dum decertarent pro diuinis imaginibus, & quæ admodum post multa tormenta eis crudeliter compuncti fuerunt oculi. Si autè in epistola sunt quedam simplicia & rudia, non idèò apud eos, qui rectè iudicant & sunt eruditi, dabunt ea testimonium, quòd qui scripsit, esset ineruditus: sed primùm quidem, quòd ipse veretur indifferenter dictione & nominibus, & non hoc magnum putaret, neque

Cap. 12.

Epistola eorum ad Episcopum Cyzicum &c.

dignum, in quo elaboraret. Deinde autem, quod etiam vellet ipsa planè verba, sicut dicta sunt, in interrogationibus & responsionibus, simpliciter & inornatè adduci. Sic autem habet ad verbum epistola: Maximam facerem iniuriam, si silentio traderem ea, quæ in nos facta sunt, cum multi desideret audire & discere, & maximè possunt esse ad Dei gloriam, & multorum vilitatem, si dicantur & audiantur: neque parùm conferunt ad confutandos impios, & ad refellendam eorum dogmatum imbecillitatem, & telè aranearum similem. Deinde hæc quoque dicit paulò post. Cum ergò tunc venisset, qui iussis seruiebat imperatoris, & ascendisset in insulam Aphusiam, nos magna celeritate abreptos duxit in ciuitatem, causam, cur traheremur, affirmans se ignorare, nisi quòd cum magna festinatione & celeritate dicebat se esse missum. Venimus itaque in ciuitatem, cum esset octauus dies Iulij. Cum autem Imperatori apparuisset solus is, qui nos duxerat, iussus est nos statim includere in Prætorio. Post sex verò dies, nempe quartodecimo eiusdem mensis, accessimus ad Imperatorem, nostro aduentu iam in omnium animis præcognito & expectato, quòd scilicet ad Imperatorem deducendi essemus, ut pœnas lueremus: neque licebat aliud videre aut audire, nisi terrores & minas, alijs quidem crudeliter dicentibus: Cedite vos quamprimum & absque omni contradictione iussis Imperatoris: alijs verò nos acerbissima passuros, si non pareremus, protestantibus: alijs verò dicentibus, Teneatur * dæmonum, & alia huiusmodi & his deteriora, quæ nostris auribus accipiebamus. Et hæc quidem audiebamus, priusquam ad aureum, quod dicitur, adduceremur triclinium. Adductis autem & ostium ingressis, nos Præfecto præcedente, visus est à nobis Imperator valde terribilis & iram spirans, multis hinc & illinc nos circumstantibus. Erat hora circiter decima, & Præfectus, qui eousquè venerat, discessit, solos nos relinquens in conspectu Imperatoris. Is autem nos cum adorassemus, asperiore & acerbiori voce iussit accedere propius. Cum ad eum ergò vsque venissemus, interrogauit, dicens: In quam regione nati estis? Cum nos autem respondissemus, In Moabitide: ille rursus iisdem verbis, Et cur huc venistis? inquit, & priusquam responderemus, iussit nobis verberari oculos. Multas verò plagas & graues infixerunt, qui percutiebant, adeò ut nos impleremur vertigine, & humi caderemus. etenim nisi eius, qui percutiebat, tunicam in pectore apprehendissem, ad scabellum Imperatoris statim essem deiectus. Tenens autem vestem, plagas accepi immortas, donec Imperator iussit eum cessare percutere. Cum cessassent autem qui percutiebant, rursus rogauit Imperator: Quanam de causa huc venistis? Hoc verò sibi volebat id, quod dicebat, Quanam de causa, nolentes eandem, quam nos, amplecti fidem, vestra sponte ingressi estis eandem, quam nos, habitationem? Cum nos autem tacuissemus, & oculos humi deiecissemus, ad Præfectum qui propè stabat, impudenti oratione & toruo adipectu conuersus, cum magna ira & voce aspera hæc locutus est: Tolle eos, & in eorum facie inscribe & inculpe hos iampos, & trade eos duobus Saracenis, & abducant eos in terram suam. Propè verò adfuit, qui eos habebat iampos, qui eos etiam fuerat meditatus, nomine Christodulus: cui etiam iussit eos legere, hoc etiam adijcens: Etsi non sint pulchri, nè sit tibi curæ. Is autem dixit: In componendis verbis tam accuratè sumus exercitati, ut satis sit ad eos irridendos. Et ideo quidam qui aderat, ad gratiam loquens, ei dixit: Ne digni quidem sunt isti, o Domine, ut sint iambi pulchriores. Satius est autem, illos ipsos irà, ut se habebant, inserere narrationi.

for. * demonium

ἑπίκλησιν
dicta à tribus lectis.

Sanctis fratribus verberantur oculi.

Cunctis ad urbem adire eam volentibus,
Stetere vbi verbi Dei casti pedes,
Terrarum ut orbis per id queat consistere,
Apparuerunt isti honorando in loco,
Erroris impij mala vasa & reproba.
Cum multa fecissent ibi perturpia,
Grauiaque, quòd deesset eis recta fides,
Illinc abacti sunt sicut apostata:
Confugientes autem ad urbem imperij,
Stultitiam haud reliquerunt nefariam.
Quare notati & inscripti ut malefici,
Damnantur exigunturque improbitèrum.

His

SURIU
aber
Nobis
RVIII
5

His lectis, iussit nos abduci in pratorium: & postquam egressi essemus, & ad eam
 que dicitur, Thermastram iam venissemus, accedens quidam, iussit nos reuerti, & cum
 maxima celeritate sistit nos ante Imperatorem. Qui cum nos vidisset, sic inquit: Ve-
 rissime est, vos, cum recesseritis, esse dicturos, Imperatorem illisimus. Sed ego cum
 vos prius illusero, dimittam. Cum sic dixisset, iussit nos exui. Cum ambo autem exuti
 essemus, verberabar ego, sic assidue clamante Imperatore, & eos, qui flagellabant,
 adiuuante: Sic te in me geris? da pulchre. Verberabatur itaque & tergum, & pectus
 absque ulla clemencia & misericordia. Ego vero cum diu flagris caderer, vociferabar:
 Nihil peccauimus in tuum imperium. Et rursus, Domine miserere: & Sancta Deipa-
 ra, veni ad nostrum auxilium. Deinde etiam verberarunt fratrem similiter clamantem,
 & dicentem: Sancta Deipara, ipsa quoque fugisti in Aegyptum, portans tuum filium. Matt. 2.
 Respice ad me, qui propter similem tibi fugam punior. Domine Domine, qui liberas Psal. 34.
 pauperem a manu eius, qui sunt eo fortiores, ne diu differas tuum nobis dare auxili-
 um. Et cum sic ambos concidisset, quantum volebat, iussit nos exire. Alius autem
 rursus egressus, ad nos accurrit, iubens reuerti.

Quidam vero missus ab Imperatore, rogauit quam de causa morte Leonis lara-
 ti essis, & cur, cum ad eum accessisset, non amplexi essis eandem, quam ille, si dem?
 Ad hæc nos: Neque morte Leonis larati sumus, sed neq; ad ipsum accessimus, neque
 similem propter vos, qui cum tempore mutamini, omnino abolere, aut etiã innouare
 sustinemus. Cum is aut subiunxisset: Non venistis imperante Leone? Nequaquam,
 diximus: sed eo imperante, qui te præcessit. Ille vero: Recte, recte, inquit. erat vero is
 exactor vestigalium. Rursus tunc venimus in pratorium, cum iam essent tenebræ.
 Cum autem quatuor dies præterissent, coram Præfecto prædente sistimur. Is vero
 cum nos multis minis tormentorū terruisset, & dixisset se prius nos esse castigatum:
 & deinde etiam oculos inscripturum, & Saracenis traditurum, iussit vt id faceremus,
 quod esset gratum Imperatori. Erat autem cum eo etiam Christodulus, & eius pater.
 Nobis vero fortiter recusantibus, & dicentibus nos esse paratos subire vel mille mor- Eccle cōstan-
tia sanctorū
vitorum in-
tuēdis sacris
Imaginibus
 tes: & nunquam nos esse polluendos vel solo assensu, communionem eorum, qui con-
 temperunt & despiciunt Christianorum fidem & confessionem: etiamsi
 oculos effoderint, etiamsi corpus igni tradiderint. Cum hæc diceremus, pater Chri-
 stoduli loquens aduersarijs, quasi nobis gratificans: Nunquam, dixit Præfecto, isti ad-
 orant imaginem, neque scio quid fecerint, quod huc venerunt. Cui ego asperè:
 Recede hinc, inquam: nescis quid dicas, neque de quibus affirmes.

Præfectus autem rursus vtens blanditijs: Semel, inquit, semel solum cōmunicate,
 nec aliud exigimus, & ego ibo vobiscum in ecclesiam, & deinde ite, quod vobis pla-
 cuerit. Ego vero ei dixi subridens: Simile quid dicis, o domine Præfecte, vt si quis
 alium rogans, dicat: Nihil aliud peto, nisi semel tuum caput amputare: & tunc post-
 eà vade, quod velis. Scias ergo hoc quoque nobis esse pudori, quod audeat nos ali-
 quis adhortari ad communionem: ad quam nescio quomodo suades vt accedamus,
 & non potius vt qui procul est remotus, persuadeatur. Est enim ei facilius facere, vt
 terra & cælum sint sursum & deorsum, quam nos traducere a pietate. Tunc iussit
 inscribi nostros vultus: & cum adhuc in nobis inflammata essent plagæ, quas ex fla-
 gellis acceperamus, & graues afferrent dolores, extendentes super scamna, vultus
 nostros insculpebant. Cum autem longo tempore vultus pungerent, occidente sole Vide crude-
litate Ico-
nomachorū
Gen. 3.
 tenebræ factæ sunt. Quod quidem effecit, vt vel inuiti cessarent inscribere. Egressuri
 vero, diximus Præfecto & ijs qui aderant: Sciatis Cherubim, quæ has viderunt literas,
 esse cessura, & flammeam rhompheam, versis tergis, concessuram nobis ingressum
 in paradysum, vt quæ sit reueritura nostros vultus, pro communi Domino tam igno-
 miniosè insculptos. Hoc enim a vobis solis factum est a seculo: & est hoc nouum in-
 uentum, & reddidistis omnes benignos & clementes, qui aduersus diuinum nostrum
 dogma insanierunt. In facie autem Christi omnino agnoscemini, & vobis exhibe-
 buntur legendæ hæc literæ. Ipse enim dixit: Quæcunque fecistis vni horum minimo-
 rum, mihi fecistis. Matt. 25.

Hæc verba postquam audiit Imperator per Præfectum, visus est dicere, attonitus,
 & turbator, a verborum operatione: Si scirem hoc esse verum, eas toti meo populo
 inscriberem. Atque nos quidem hæc, cum multa sint alia, breuius declarauimus,
 eorum quæ gesta sunt, habentes multos testes, quos scio plura his & apertius narratu-
 ros ea, quæ tunc facta & dicta sunt, vt qui ea melius, quam nos, obseruauerint. Neque

Zzzz 4 enim

enim in angulo, neque in occulto hæc facta sunt: sed in theatro, & in medio orbis terrarum. Et sic quidem epistola.

Cap. 13.

Iubetur sancti exulare Apamea.

Post tam inhumanum autem & tam nouum supplicium, quod propter diuinarum imaginum adorationem isti beati subièrant, eorum vultu adhuc stillante sanguine, traduntur in custodiam. Deindè Iannæ improbis suggestionibus, qui cum tunc esset eiusdem sententiæ, cuius iniquus Imperator, tenebat Ecclesiam, damnantur exilio. Eos autem suscipit Apamea Bithyniæ, cum iussum esset ab Imperatore, vt ne sepulturam quidem eorum corpora consequerentur, partim quidem eos afficiente contumelia, partim verò communiter inuidente orthodoxis possessionem tam bonam, & tam desiderabilem. Illic ergò degit hæc generosa biga fraternitatis, & fidem docens orthodoxam, & adhortans ad operationem virtutis. Valdè autem persuadebat, vt qui non ex verbis, sed ex factis potius, facerèt adhortationem. Fidei enim orthodoxæ erant eis argumenta immobilia, quòd pro ea compūcti essent, & flagris grauitè casti essent. Virtutis verò, vita & continentia, quæ propemodùm contendebat cum natura immaterialium.

Cap. 14.

S. Theodorus moritur in carcere.

Postquam autem vocabat tempus resolutionis, & ad eum quem optabant, discessus, Theodorus quidem & senio, & morbo, & præterea afflictione, quam in custodia passus erat, oppressus, in ipsa custodia in manus Dei Creatoris, suam deponit animam, cum nulli quidem repræhensionem affinem in actione vitam, & in pietate rationem conseruasset integram & inoffensam: reliquisset verò sui martyrij memoriam, quæ non potest dari obliuioni, vt qui ipso die vitæ finem acceperit, quo Stephanus primus martyrum pari zelo suscepit consummationem. Theophanes autem cum venerandum illud & fratrum tabernaculum cum alijs viris pijs, quos verisimile erat illo tempore concurrisse, vt ab ea, quæ illinc procedebat, sanctificatione & gratia non exciderent, multis honorasset encomijs & canticis, deponit in arca lignea, & apud se conseruat: partim quidem procurans, nè corrumperetur: partim autem glorians memoria certaminum: iussum irridens impij, qui nec volebat quidem ea assequi sepulturam, quæ caelestibus digna sunt tabernaculis. Deindè etiam in canones eius refert certamina, partim quidem pro lamentatione, vt quæ non erat licita, adducens hymnodiam: partim verò eorum, qui conuenerant, consolans desiderium. Dicitur enim, quandam senem, cum illo tempore ferretur multo zelo pietatis, Imperatoris quidem minas contempnisse, & nec ipsi quidem vitæ suæ paruisse, vt fide præcogens ad huius beati reliquias, ex eo fieret gratiæ particeps. Cum ergò ad locum venisset in tempore excessus, seu ad Deum resolutionis, & fuisset vnus ex canentibus, affirmabat postea, se audiuisse quandam iucundissimam & admirabilem vocem supernè psallentium. An quis autem eam rectè cogitauerit Angelicam, an aliquam aliam, quæ fiat nutu Dei, Deo fuerit manifestum, & ijs, quos par est hæc perspicere. Atque sic quidem Theodori reliquias arca conseruabat, quæ assidue copiosis ornabantur miraculis.

Senex quidam bonus, eius reliquias veneratur.

Ad S. Theodori reliquias multa fiunt miracula.

Cap. 15.

Pax Ecclesie redditur.

Cum Deus autem rursus respexisset in benignitate & miserationibus, & veluti caligo dissoluta esset impietas, & vires rursùm assumeret rectum dogma, cum iam è viuis excessisset Deo inuisus Theophilus, reuertuntur quidem ab exilio, qui propter Christum è patria & ex Ecclesijs eiekti fuerant. Reuersus est verò magnus quoque Theophanes, cum esset martyr, & gloriaretur susceptis pro Christo stigmatibus, mercedem confessionis aliam quidem à Deo magnam, & quæ auferri minimè potest, expectans: in præsentia autem Nicææ Bithyniæ sedem à pijs accipiens. Longum postea fuit tempus, & thesaurus erat ignotus, corpus, inquam, beati Theodori, quod multa certamina subièrat. Vbi enim relictum fuerat à fratre, illic adhuc iacebat: sed vir quidam pius & religiosus, qui ipse quoque volebat esse particeps confessionis cum athletis, transfert hoc beatum corpus Chalcedonem ex Apamea: quod quidem perpetuis hymnis prosequerentur, & manibus, vt par est, portabant sacerdotes & monachi. Quo in loco cum sacrum ædificasset monasterium, illic deponit thesaurum: & nunc omnibus accedentibus præbet firmatam animæ & corporis, & à morbis liberationem, ad gloriam Domini nostri Iesu Christi, cum principij experte eius patre, & sanctissimo & bono & viuifico spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Nota de reliquijs S. Theodori.

SURIU
gber
Nobis
RVIII
5